

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра філософії

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 033 ФІЛОСОФІЯ

«УХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри філософії,
протокол № __ від __.06.2016 р.

Завідувач кафедри _____ О.С. Александрова

Київ – 2016

ББК 87.6я73

Укладачі: д філос. н., проф. О.С. Александрова;
к. філос. н., доц. Л.А. Овсянкіна;
к. філос. н., доц. Ю.В. Омельченко.

Рецензенти:

М.Г. Тур – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії
Київського університету імені Бориса Грінченка;

Н.Д. Ковальчук – доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії
Київського університету імені Бориса Грінченка.

Філософія : Програма вступного іспиту в аспірантуру з Філософії / Укл. О.С.
Александрова, Л.А. Овсянкіна, Ю.В. Омельченко – К.: Київський
університет імені Бориса Грінченка, 2014.

У змісті програми вступного іспиту в аспірантуру з Філософії відображено вимоги, що ставляться до об'єму необхідних знань з курсу, а також надана рекомендована основна і додаткова література, необхідна для опрацювання під час підготовки до іспиту.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Зміст навчальної дисципліни.....	5
II. Рекомендована література.....	10
III. Питання для підготовки й складання вступного іспиту з Філософії	20
IV. Критерії оцінювання знань з курсу	23

ВСТУП

Програма вступного іспиту з філософії для аспірантів та здобувачів складена відповідно до відповідних вимог щодо вступних іспитів до аспірантури, Міністерства освіти і науки України. Також враховано позитивний досвід Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України та інших провідних ВНЗ України.

Програма передбачає такі форми підготовки до вступного іспиту: опрацювання рекомендованої літератури, підготовку та повторення питань для вступного іспиту з філософії, складання вступного іспиту.

I. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК НАУКОВИЙ ТИП СВІТОГЛЯДУ

Філософія та світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Світогляд як поліструктурне утворення. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науковий і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду. Категорії філософії – основоположні наукові та світоглядні поняття. Гуманітарна та соціокультурна зумовленість філософії. Предмет філософії. Коло філософських роздумів: людина і світ, людина і природа, людина і суспільство, мислення і буття, духовне і тілесне, життя та смерть, добро та зло, істина та хиба, прекрасне та потворне. Основне питання філософії.

ТЕМА 2. СТРУКТУРА, МЕТОДИ ТА ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ

Структура філософії. Традиційні розділи філософського знання та його розвиток. Онтологія, натурфілософія, філософська антропологія, гносеологія, логіка, етика, естетика, соціальна філософія, філософія історії, філософія культури, філософія економіки, філософія політики, філософія права, філософія релігії, філософія науки, філософія мови та ін. Методи філософії. Поняття методу. Співвідношення філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів. Усталені методи філософського пізнання: метафізика та діалектика. Новітні філософські методи: феноменологія, структуралізм, герменевтика, психоаналіз тощо. Функції філософії. Поняття функції. Зasadничі функції філософії: світоглядна та методологічна. Інші функції філософії: концептуальна, пізнавальна, пояснювальна, евристична, аксіологічна, креативна.

Тема 3. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

Парадигма античної філософії.

Досократівська (докласична) філософія.

Антична філософія класичного періоду:

а) софісти; б) Сократ; в) Платон; г) Арістотель. Філософія елліністичного і римського періодів: а) елліністична філософія (перипатетика, академічна філософія, епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, еkleктизм); б) римська філософія (просвітительство, сакралізація, неоплатонізм).

Середньовічна філософія.

Патристика: а) гностицизм; б) маніхейство; в) аполагети; г) Аврелій Августин; д) Псевдо-Діонісій і Аріопагіт. Виникнення схоластики у Західній Європі: а) Еріугена; б) проблема універсалій; в) раціоналізм і натуралізм шартрської школи.

Філософія Відродження. Епоха, культура, філософія. Гуманізм в Італії:

а) ренесансний гуманізм (Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка); б) флорентійський неоплатонізм (Марселліо Фічіно, Пікко делла Мірандола); в) Реформація. (Еразм Роттердамський, Мартін Лютер). Гуманісти заальпійських європейських країн (Мішель Ейкем де Монтень). Натурфілософія (Джордано Бруно, Галілео Галілей). Соціальні теорії: а) ідеологія централізованої держави (Ніколо Макіавеллі, Жан Боден); б) ідея природного права; в) попередники утопічного соціалізму (Томас Мор, Томазо Кампанелла).

Філософія Нового часу:

а) раціоналізм та емпіризм (Френсіс Бекон, Рене Декарт, картезіанство); б) англійська філософія ХУП ст. (Томас Гоббс, Джон Локк); в) розквіт метафізичних вчень ХУП ст. (Бенедикт Спіноза, Готфрід Лейбніц, Христіан Вольф); г) суб'єктивно-ідеалістична завершеність сенсуалістичної філософії і критична реакція на неї (Джордж Берклі, Давид Юм).

Французька філософія ХУП-ХУІІІ ст.:

освітянство (Вольтер, Руссо); б) французький матеріалізм (Ламетрі, Дідро, Гольбах, Гельвецій). Німецька класична філософія: а) філософія історії Гердера; б) Кант – засновник трансцендентальної філософії; в) Фіхте – суб'єктивна діалектика; г) Класичний ірраціоналізм Шеллінга; д) співвідношення методу і системи в філософії Гегеля; ж) основні принципи філософії Фюєрбаха.

Посткласична філософія ХІХ - початку ХХ ст.:

1. Філософія марксизму: а) основи матеріалістичної діалектики; б) матеріалістичне розуміння історії. 2. Позитивізм у ХІХ ст.: а) програма “позитивної філософії” О.Конта; б) еволюціонізм Г.Спенсера. 3. Ірраціоналізм і філософія життя: а) волюнтаризм А.Шопенгауера; б) екзистенціалізм С.К'єркегора; в) Нігілістична філософія Ф.Ніцше та його вчення про надлюдину; г) морфологія культури й основні ідеї філософії історії О.Шпенглера; д) інтуїтивізм А.Бергсона (поняття інстинкту, інтелекту, інтуїції у “Творчій еволюції”).

Філософія у ХХ - ХХІ столітті:

1. Головні проблеми і тенденції ХХ ст. Прагматизм (Ч.Пірс, У.Джеймс, Д.Дьюї).

2. Психоаналіз і філософія неопрейдизму: а) З.Фройд про філософію історії і культури; б) аналітична психологія К.Юнга і колективне несвідоме; в) гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.

3. Феноменологія Е.Гуссерля.

4. Екзистенціальна філософія.

5. Сучасна філософська антропологія.

6. Основні тенденції релігійно-філософської думки у ХХ – ХХІ ст.

7. Філософська герменевтика.

8. Структуралізм і постструктуралізм: а) структурні методи в гуманітарних науках і філософський структуралізм; б) структурна антропологія К.Леві-Строса.

9. Аналітична філософія: становлення і джерела (Дж.Мур, Б.Рассел, Л.Вітгенштейн); “Постпозитивізм” і філософія науки (К.Поппер, Г.Башляр, Т.Кун, І.Лакатос, С.Тулмін, П.Фейєрабенд).

10. Критичність філософії постмодернізму: а) метафізика бажання (Ж.Дельоз, Ф.Гватарі); б) теорія «репресивного суспільства» (Г.Маркузе, М.Фуко).

Принципи визначення філософії в Україні.

Філософія в системі культури Київської Русі (Іларіон Київський, Данило Заточеник, Кирик Новгородець, Кирило Філософ, Клим Смолятич, “Бджола”). Становлення філософії українського духу у Києво-Могилянській Академії (І.Гізель,

Ф.Прокопович, Г.Щербацький, П.Лодій та ін.). Г.С.Сковорода - фундатор філософії українського духу. Філософія вітчизняного просвітництва (Т.Осиповський, І.Тимковський, В.Каразін, І.Ризький, М.Максимович та ін.). Український романтизм (М.Гоголь, М.Костомаров, П.Куліш та ін.). Філософські ідеї Т.Г.Шевченка, О.Потебні, С.Подолінського, М.Драгоманова, В.Антоновича. Філософія видатних українських письменників кінця ХІХ - початку ХХ ст. (І.Франко, П.Грабовський, М.Коцюбинський, Л.Українка). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В.Винниченко, М.Грушевський, В.Зеньковський та ін.). Філософія національної самобутності (Д.Донцов, В.Липинський, І.Лисяк-Рудницький та ін.).

ТЕМА 4. ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ

Поняття онтології як загальної теорії буття. Класична онтологія та її фундаментальні проблеми. Онтологія та метафізика: питання про співвідношення. Онтологічна категорія субстанції. Типи метафізичних (класичних) онтологій: ідеалізм, матеріалізм, реалізм, пантеїзм, дуалізм, монізм та ін. Основні рівні буття (природне, соціальне, духовне). Онтологічні категорії матеріалізму. Матерія як об'єктивна реальність. Ідеалістичний досвід заперечення матерії як субстанції. Поняття «рiч», «предмет», «явище». Категорії єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність як відображення розвитку світу. Категорії «властивість», «ознака», «якість», «кількість» і «міра». Взаємозв'язок та взаємовідношення кількісних і якісних змін. Еволюція і революція у суспільно-історичному розвитку. Категорії «протилежність», «боротьба», «суперечність». Єдність і взаємопроникнення протилежностей. Класифікація (типологія) суперечностей. Поняття соціального антагонізму та його види. Співвіднесеність принципів “заперечення”, “діалектичного заперечення”, “заперечення заперечення”. Категорії причини і наслідку. Необхідність, випадковість, ймовірність, доцільність. Поняття закономірності і закону. Закономірність і випадковість. Метафізичне тлумачення розвитку. Світ як сукупна реальність та універсум людської життєдіяльності.

Проблема єдності та багатовимірності світу. Поняття природності світу. Філософська категоризація світу. Природознавче розуміння матерії. Сучасні уявлення про структуру і рівні організації матерії. Єдність матерії і руху. Рух і спокій. Рух і розвиток. Простір і час як філософські категорії. Еволюція уявлень про простір і час. Статичність, динамічність, циклічність, лінійність та спрямованість часу. Безконечність простору і часу. Соціальний простір і час. Онтологічні категорії сучасної філософії: буття, небуття (ніщо), екзистенція, *dasein*, суще, тілесність, можливість, необхідність, свобода, темпоральність, соціум, відчуження, абсурд, межева ситуація, проект, жах, турбота, тривога. Антропоцентрична інтенція сучасних онтологічних проектів. Проблема співвідношення класичної та екзистенціальної філософії буття. «Депресивний» зміст екзистенціалізму.

ТЕМА 5. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Унікальність природи людини. Філософська постановка і розв'язання проблеми людського начала. Проблема відношення «тілесного» та «духовного» як

фундаментальне питання філософської антропології. Метафізична, діалектична, релігійна (персоналістична), прагматична, психоаналітична, постмодерністська і т.п. філософські антропології. Поняття антропологічного типу. Категорії класичної філософської антропології: дух, заперечення, свобода, творчість, добродієність. Постмодерністська антропологічна концепція. Людина як соціокультурна форма буття. Фактори та рушійні сили антропосоціогенезу. Індивідуальне і суспільне буття людини. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Історичні типи особистості. Людське буття як «співбуття». Поняття «інтерсуб'єктивності». Значення гуманітарних та соціокультурних практик у формуванні особистості. Зміст поняття інтерналізації. Філософська постановка проблем соціальної деструктивності та девіації.

ТЕМА 6. ВЧЕННЯ ПРО ПІЗНАННЯ

Поняття пізнання. Пізнання як процес цілеспрямованого, соціально-детермінованого відтворення дійсності в свідомості людини. Основні проблеми пізнання та їх класифікація. Співвідношення об'єкту і предмету пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Поняття істини (об'єктивна, абсолютна, відносна, конкретна) та її критеріїв (досвід, мислення, інтуїція, практика). Принципи пізнання (аналітичний, синтетичний, абстрагування, ідеалізації, індуктивний, дедуктивний, формалізація, моделювання) і його методи (філософські, загальнонаукові і конкретно-наукові). Основні форми пізнання (факт, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія). Провідні теорії пізнання (скептицизм, діалектика, агностицизм, конвенціоналізм, методологічний фальсифікалізм, синергетика). Творчий характер пізнання. Пізнання наукове і художнє. Проблема свідомості у теорії пізнання. Гносеологічний підхід до розгляду свідомості. Свідомість як найвища форма відображення матерії. Феноменологічна теорія свідомості. «Епохе» та «ейдетична редукція» як головні принципи феноменологічного дослідження свідомості. Основні феноменологічні категорії (інтенціональність, інтенціональне переживання, ноеза, ноєма тощо). Свідомість як онтологічний та соціальний феномен. Свідомість і психіка: несвідоме, свідоме, надсвідоме. Структура свідомості: а) основні рівні свідомості (чуттєво-сенсативний, емоційно-вольовий, раціонально-логічний, інтуїтивний); б) форми свідомості (індивідуальна і суспільна, колективна і масова, профанна і елітарна). Суспільна та індивідуальна свідомість, їх взаємозв'язок. Форми суспільної свідомості. Масова свідомість. Суспільна психологія та ідеологія як рівні суспільної свідомості.

ТЕМА 7. ФІЛОСОФІЯ МОВИ

Поняття мови. Походження мови як філософська проблема. Мова як засіб комунікації та пізнання. Мова і мислення, мова і мовлення. Типологія мов (природна, буденна, вербальна, невербальна, паравербальна, штучна тощо). Головні функції мови. Структура мови. Фонетичні, граматичні, синтаксичні, морфологічні та лексичні структури мовлення. Поняття семантики. Ізоморфізм, означення, субституції як фундаментальні принципи функціонування мовних систем. Поняття локутивний, іллокутивний та перлокутивний акти. Гуманітарна та соціокультурна зумовленість мови.

ТЕМА 8. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Соціальна теорія. Розділи соціальної філософії.

Специфіка предмету соціальної філософії. Взаємодія соціальної філософії, соціальної теорії та соціології. Поняття соціального закону. Типи соціальних теорій (соціальна утопія, вчення про суспільно-економічну формацію, теорія постіндустріального (інформаційного) суспільства тощо). Специфіка косюмеризму та футурології як різновидів сучасної соціальної теорії. Суспільство і соціум, суспільне і соціальне. Соціальні відносини та їх типологія. Соціальність праці, обміну і споживання. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація та мобільність. Поняття класу, верстви, прошарку. Родина, колектив, нація, етнос, раса. Національна психологія (ментальність) та самосвідомість. Поняття етноцентризму. Демографічний фактор у системі суспільних відносин. Практична філософія. Основні розділи практичної філософії. Головні категорії філософії економіки (виробництво, капітал, продуктивні сили, виробничі відносини тощо). Виробничі відносини як основа соціальних систем. Поняття матеріального виробництва та його різновидів. Фізичний, людський та соціальний капітал. Виробничий ресурс як головний чинник економічного розвитку суспільства. Поняття бізнесу у філософії. Основоположні поняття філософії політики. Політика як суспільне явище. Політика і

влада: проблема співвідношення. Політична організація і політична система суспільства. Держава – основна складова політичної системи суспільства. Форми державного правління і устрою, політичний режим. Політичні партії, громадські організації і рухи. Громадянське суспільство: поняття, проблеми формування та розвитку. Категоріальний арсенал філософії права. Предмет філософії права. Закономірність, закон і право. Поняття природного права. Поняття позитивного права. Право і справедливість. Філософське обґрунтування статусу людини та громадянина.

ТЕМА 9. ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Філософія історії як галузь знань. Об'єкт і предмет філософії історії, її основні етапи та напрямки. Структура та функції сучасного філософсько-історичного знання. Філософія історії та історична наука. Сутність історичного процесу. Єдність і розмаїття всесвітньої історії. Проблема суб'єкта історичного процесу. Періодизація історії та її критерії. Проблема спрямованості та сенсу історії. Питання про свободу історичного вибору.

ТЕМА 10. ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

Поняття культури. Смысловий горизонт класичних визначень культури. Універсалізм та партикуляризм у філософії культури. Типологія культур (національна, народна, елітарна, масова). Поняття субкультури, контркультури та антикультури. Соціокультурний процес у розвитку людства. Культура і цивілізація: проблема співвідношення. Традиція і новаторство у культурі.

Комунікативний зміст національних культур. Культури «колективістські» та «індивідуалістичні», «ієрархічно-формальні» та «егалітарно-неформальні», «експресивні» та «стримані», «монохроні» та «поліхроні», «контактні» та «дистантні». Поняття міжкультурної комунікації. Толерантність і консенсус як умова нової цивілізаційної парадигми.

II. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література до першого розділу:

1. Філософія: Навч. посіб./ Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 1. – С. 15-23.
2. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008. – С. 6-56.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. навч. посіб. для студ. вищ. Закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000», 2008. – С. 16-34.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 1 - С. 7-29.
5. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 1. – С. 14 – 30.
6. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 15 – 20.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 13 – 36.
8. Філософія // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 670 – 674.
9. Основні питання філософії // Там же. – С. 457.
10. Философия // Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / Ин-т философии РАН; Научно-ред. совет: предс. В.С. Степин, заместители предс.: А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2001. – Т.IV. – С. 195 – 200.
12. Предмет // Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – С. 522 – 523.
13. Что такое философия? // Всемирная энциклопедия: Философия XX век / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2002. – С. 904 – 912.
14. Основной вопрос философии // Там же. – С. 549.
15. Світогляд // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 569 – 570.

Тексти для читання:

1. Аристотель Категорії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 88 – 98.
2. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 99 – 112.
3. Дильтей В. Типи світогляду і виявлення їх у метафізичних системах // Філософія:

- хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 150 – 162.
4. Кант І. Критика чистого розуму // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 113 – 122.
5. Кримський С.Б. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 15 – 27.
6. Яковенко Б.В. Що таке філософія? (Вступ до трансценденталізму) // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 28 – 34.
7. Ясперс К. Філософська віра // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 35 – 49.
8. Шинкарук В. Світогляд і філософія // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодні): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 163 – 173.

Література до другого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 1. – С. 15-23.
2. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008. – С. 66-178.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000”, 2008. – С. 34-42.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. За ред. Г.І. Волинка. – К.: Каравела, 2009. – Тема 1 - С. 29-34, Тема 3 - С. 94-100.
5. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 20 – 35.
6. Філософія та її ділянки // Татаркевич В. Історія філософії: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – Т.1. – С. 9 – 13.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 13–36.
8. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: —Феникс, 2003. – Розділ I. – § 1 – 4.
9. Категорії // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 272 – 273.
10. Категорії діалектики // Там же. – С. 273 – 274.
11. Феноменологія // Там же. – С. 666 – 667.
10. Герменевтика // Там же. – С. 114 – 117.
11. Психологія // Там же. – С. 533 – 534.
12. Діалектика. Діалектичний метод // Там же. – С. 158 – 161.
13. Метафізика // Там же. – С. 372 – 373.
14. Майєвтика // Там же. – С. 354.

Тексти для читання:

1. Ільєнков Е.В. Філософія і молодість // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 51 – 58.
2. Декарт Р. Метафізичні розмисли // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 59 – 69.
3. Гайдеггер М. Що таке метафізика? // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 74 – 86.

Література до третього розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 2, 3, 4. – С. 24-134.
2. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: — Феникс, 2003. – Розділ II. – § 1-3. – С. 27–89.
3. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 263с.
4. Історія філософії. Словник / За ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2006. – 1200с.
5. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім „Ін Юрелл, 2007. – 712 с.
6. Філософія: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Часть 1. - С. 23-341.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000, 2008. – С. 213-257.
8. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії: підручник. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
9. Бондар С. В., Вдовиченко Г. В., Кривда Н. Ю., Литвинов В. Д., Лісовий В. С. Історія української філософії: підручник. — К. : Академвидав, 2008. — 624с.
10. Історія української філософії: підручник для студ. вищих навч. закл. – К.: Київський університет, 2008. – 592с.
11. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256с.
12. Татаркевич В. Історія філософії: В 3-х т. / Пер. з пол. – Львів: Свічадо, 1999.
13. Історія філософії // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 257 – 259.

Тексти для читання:

1. Сковорода Г. Кольцо. Дружеский разговор о душевном мире. // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 124 – 131.
2. Ніцше Ф. Генеалогія моралі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 132 – 140.

3. Левінас Е. Чи є онтологія фундаментальною? // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 141 – 149.

Література до четвертого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 5. – С. 135-142., Тема 7. – С. 156-165.
2. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2008. – С. 257-277.
3. Філософія: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Раздел IV, гл. 1. – С. 435-459, гл. 2. – С. 460-520.
4. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2004. – 488с.
5. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 253 – 270.
6. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 3. – С. 50 – 61.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 339 – 396.
8. Кохановский В.П. Філософія: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: —Феникс, 2003. – Розділ III. – § 1 – 5. – С. 90 – 129., Розділ IV. – § 1-6. – С. 130 – 189.
9. Буття // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 68 – 69.
10. Екзистенція // Там же. – С. 187.
11. Матерія // Там же. – С. 366 – 367.
12. Онтологія // Там же. – С. 449 – 451.
13. Субстанція // Там же. – С. 614 – 615.

Тексти для читання:

1. Ленін В. Матеріалізм і емпіріокритицизм // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 187 – 193.
2. Шеллінг Ф. Про відношення реального та ідеального в природі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 194 – 205.
3. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 206 – 216.

Література до п'ятого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 15. – С. 304-326.
2. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 8. – С. 198-237.

3. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000”, 2008. – С. 300-329.
4. Афанасенко В. С., Горлач М. І., Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Квіткін П. В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 3, гл. I. – С. 388-408, гл. II. – С. 409-424, гл. VI. – С. 474-494.
5. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – Розд. 6. – С. 161-186, Розд. 7. – С. 186-221.
6. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж: навчальний посібник 2-ге вид. перероб. та доп. – К.:КНТ. Центр навчальної літератури, 2006. – 296с.
7. Данильян О.Г. Философия: учебник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – М.: ЭКСМО, 2009. – Раздел 12. – С. 341-364, Раздел 13. – С. 365-384.
8. Спиркин А.Г. Философия: учебник 2-е изд. – М.:Гардарики, 2009. – С. 308-337.
9. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – К.: —Генеза, 2006. Розд. 3, § 4,5, С. 410 – 455.
10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – Т. 11. – С. 295-298, Т. 14. – С. 332-342, Т.16. – С. 358-368, С. 458-466.
11. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. – 2-ге вид., випр. I доп. – К.: —Генеза, 1996., Розд. 3, § 2, С. 199 – 220.
12. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 342 – 367.
13. Філософія: світ людини. Курс лекцій: Навч. посібн. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, М.В. Хамітов та ін. – К., 2004. – 428 с.
14. Егоров В.С. Философия открытого мира. – М.:Московский психолого – социальный институт; Воронеж: Издательство НПО —МОДЭК, 2002., (Серия —Библиотека студента). – С.117 – 174.
15. Головка Б.А. Філософська антропологія.– К., 1997, 239 с.
16. Людина // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 350.
17. Смысл жизни // Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / Ин-т философии РАН; Научно-ред. совет: предс. В.С. Степин, заместители предс.: А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2001. – С. 578.

Тексти для читання:

1. Шелер М. Місце людини в космосі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 261 – 269.
2. Фюрбах Л. Фрагменти до характеристики моєї філософської біографії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 250 – 260.
3. Фромм Е. Анатомія людської деструктивності // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 270 – 279.

Література до шостого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 6. – С. 143-155.
2. Данильян О.Г. Філософія: учебник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – М.: ЭКСМО, 2009. – Раздел 6. – С. 184-211.
3. Філософія: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Раздел IV, гл. 3. – С. 521-554.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 286 – 303.
5. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 3. – С. 50 – 61.
6. Егоров В.С. Філософія открытого мира. –М.: Московский психолого – социальный институт; Воронеж: Издательство НПО — МОДЭК, 2002, (Серия —Библиотека студента). – С. 175 – 199.
7. Епістемологія // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 201 – 202.
8. Істина // Там же. – С. 252 – 253.
7. Свідомість // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 567.
9. Психіка // Там же. – С. 533.
10. Лой А.Н. Сознание как предмет теории познания. – К., 1998.

Тексти для читання:

1. Ільєнков Е. Діалектика ідеального // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 303 – 309.
2. Фройд З. Я та Воно // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 293 – 302.
3. Гуссерль Е. Ідеї до чистої феноменології та феноменологічної філософії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 280 – 292.
4. Кант І. Критика чистого розуму. Вступ // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 311 – 320.
5. Копнін П. Гносеологічні та логічні основи науки // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 334 – 343.
6. Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 321 – 333.

Література сьомого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 3. – С. 113-121.
2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підручник. – К.:

Академія, 2008. – 240с.

3. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – Т. 17. – С. 370 – 372.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 253 – 270.
5. Діденко В.Ф. Філософія: ескізи для самопідготовки: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр — Київський університет, 2006. – Тема 12. – С. 153 – 164.
6. Егоров В.С. Философия открытого мира. – М.:Московский психолого – социальный институт; Воронеж: Издательство НПО —МОДЭК, 2002., (Серия —Библиотека студента). – С. 183 – 188.
7. Мова // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002.–С. 389.
8. Мова науки // Там же. – С. 389 – 90.
9. Комунікація // Там же. – С. 291.

Тексти для читання:

1. Гадамер Г.-Г. Мова як горизонт герменевтичної онтології // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 377 – 390.
2. Потєбня О. Думка і мова // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч.посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 391 – 402.
3. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 403 – 413.

Література до восьмої теми:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 11, 12, 14. – С. 212-224, 224-258, 279-304.
2. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 2, гл. I, II,III. – С. 240-289, Розд.3, гл. IV. – С. 444-458, гл. VIII. – С. 510-534.
3. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272с.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 11 - С. 303-346.
5. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.:Абрис, 2008. – 176с.
6. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. Розд. 3, § 6. С. 436 – 478.
7. Спосіб життя// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 606.
8. Стани суспільства// Там же – С. 607 – 608.
9. Соціальні верстви// Там же – С. 599 – 600.

10. Соціальне освоєння// Там же – С. 598.
11. Суспільство// Там же – С.620 – 621.
12. Виробництво суспільне// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 82 – 83.
13. Відносини виробничі// Там же – С. 85.
14. Власність// Там же – С. 95.
15. Економіка// Там же – С. 190.
17. Капіталізм// Там же – С. 268 – 269.

Тексти для читання:

1. Арендт Г. Становище людини. – Львів: «Лібра», 1999. – 257 с.
2. Беккер Г. Стенли Економический взгляд на жизнь. Нобелевская лекция. // Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУВШЭ, 2003 – С. 582 – 614.
3. Булгаков С.Н. Философия хозяйства. – М.: «Наука», 1990. – С. 213 – 261. 12.
4. Гидденс Э. Устройство общества. – М.: Академический проект – 2005. – 528 с.
5. Делёз Ж. Гваттари Ф. Анти-Эдип. Капитализм и шизофрения. – Екатеринбург: У-Фактория, 2007. – 672 с.
6. Дракер П. Посткласическое общество // Новая постиндустриальная волна на Западе. – М.: «Academia», 1999. – С. 67 – 100.
7. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии. – М. – 1991. – 576 с.
8. Зиммель Г. Философия труда // Зиммель Г. Избранное. В 2-х т. – М.: «Юрист», 1996. – Т. 2. – С. 466 – 485.
9. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М. – 2000.
10. Маркузе Г. Ерос и цивілізація // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 470 – 478.
11. Мизес фон Л. Человеческая деятельность. Трактат по экономической теории. – М.: «Экономика», 2000. – 878 с.
12. Сорокін П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 444 – 456.
13. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 457 – 469.
14. Хайек Ф.А. Познание, конкуренция и свобода. – СПб.: «Пневма», 1999. – 288 с.
15. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 560 с.

Література до дев'ятої теми:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 13. – С. 258-279.

2. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 4. – С. 536-685.
3. Вільчинський Ю. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності. – К.: Поліграфкнига, 2009. – 360с.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 9 - С. 238-267.
5. Філософія: підручник / за ред. О.П. Сидоренка. – К.: Знання, 2008. – Тема 20. – С. 634-647.
6. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. – Розд. 5, §1. С.569 – 600.
7. Історія// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 255.
8. Свобода// Там же. – С. 570 – 573.
9. Філософія історії// Там же. – С.677 – 678.
10. Рушійні сили історії// Там же. – С.559 – 560.
11. Асмус В.Ф. Диалектика необходимости и свободы в философии истории Гегеля // Вопросы философии. – 1995. – №1. – С. 52 – 69.
12. Бойченко І.В. Філософія історії. Підручник. – К., 2000.
13. Гринин Л.Е. Государство и исторический процесс. Политический срез исторического процесса. – М. – 2007. – 240 с.

Тексти для читання:

1. Маркс К. До критики політичної економії. // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 414 – 418.
2. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 432 – 443.
3. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 419 – 431.
4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 526 – 537.
5. Маркс К. Приватна власність і комунізм. Різні етапи розвитку комуністичних поглядів. Грубий, зрівняльний комунізм і комунізм як соціалізм, що збігається з гуманізмом // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 514 – 525.
6. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 538 – 548.

Література до десятої теми:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 14, 18. – С. 279-304, 367-385.
2. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000, 2008. – С. 471-493.
3. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 10 - С. 268-302.
4. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. Розд. 5, § 1. – С. 569 – 600.
5. Культура // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 313 – 314.
6. Філософія культури// Там же – С. 678 – 679.
7. Цивілізація // Там же – С. 704 – 705.
8. Мердок Дж. П. Социальная структура. – М., – ОГИ, 2003., 608 с.

Тексти для читання:

1. Гейзінга Й. Homo ludens // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 597 – 608.
2. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 587 – 596.
3. Швейцер А. Культура і етика // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 609 – 620.

ІІІ. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ І СКЛАДАННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 033 ФІЛОСОФІЯ

1. Соціокультурна зумовленість філософії.
2. Світогляд як поліструктурне утворення.
3. Предмет філософії.
4. Історичність основного питання філософії.
5. Структура філософського знання.
6. Поняття методу.
7. Усталені методи філософського пізнання.
8. Функції філософії.
9. Парадигма античної філософії.
10. Особливості середньовічної філософії
11. Філософія Відродження: гуманізм та соціальні теорії.
12. Раціоналізм та емпіризм у філософії Нового часу.
13. Метафізичні вчення у західноєвропейській філософії XVII ст.
14. Трансцендентальна філософія І.Канта.

15. Співвідношення методу і системи в філософії Гегеля.
16. Філософія марксизму: загальна характеристика.
17. Ірраціоналізм і філософія життя.
18. Психологія і філософія психоаналізу.
19. Феноменологія Е.Гуссерля.
20. Екзистенціальна філософія.
21. Сучасна філософська антропологія.
22. Філософська герменевтика.
23. Структуралізм і постструктуралізм.
24. Критичність філософії постмодернізму.
25. Г.С.Сковорода - фундатор філософії українського духу.
26. Філософські ідеї Т.Г.Шевченка.
27. Філософія видатних українських письменників кінця ХІХ - початку ХХ ст.
28. Класична онтологія та її фундаментальні проблеми.
29. Типи метафізичних (класичних) онтологій.
30. Основні рівні буття.
31. Філософське розуміння матерії.
32. Категорії «властивість», «ознака», «якість», «кількість» і «міра».
33. Єдність і взаємопроникнення протилежностей.
34. Категорії “заперечення”, “діалектичне заперечення”, “заперечення заперечення”.
35. Поняття закону.
36. Проблема єдності та багатовимірності світу.
37. Простір і час як філософські категорії.
38. Онтологічні категорії сучасної філософії.
39. Проблема співвідношення класичної та екзистенціальної філософій буття.
40. Філософська постановка і розв’язання проблеми людського начала.
41. Поняття антропологічного типу.
42. Категорії класичної філософської антропології.
43. Фактори та рушійні сили антропосоціогенезу.
44. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість».
45. Поняття «інтерсуб’єктивності».

46. Основні проблеми пізнання та їх класифікація.
47. Поняття істини та її критеріїв.
48. Основні принципи пізнання.
49. Основні форми пізнання.
50. Провідні теорії пізнання.
51. Свідомість як найвища форма відображення матерії.
52. Феноменологічна теорія свідомості.
53. Свідомість як онтологічний та соціальний феномен.
54. Структура свідомості.
55. Форми суспільної свідомості.
56. Суспільна психологія та ідеологія як рівні суспільної свідомості.
57. Мова як засіб комунікації та пізнання.
58. Типологія мов.
59. Поняття семантики.
60. Соціокультурна зумовленість мови.

61. Поняття соціального закону.
62. Типи соціальних теорій.
63. Суспільство і соціум, суспільне і соціальне.
64. Соціальна структура суспільства.
65. Соціальна стратифікація та мобільність.
66. Поняття класу, верстви, прошарку.
67. Національна психологія (ментальність) та самосвідомість.
68. Головні категорії філософії економіки.
69. Виробничі відносини як основа соціальних систем.
70. Фізичний, людський та соціальний капітал.
71. Політична організація і політична система суспільства.
72. Держава – основна складова політичної системи суспільства.
73. Поняття природного та позитивного права.
74. Право і справедливість.
75. Філософське обґрунтування статусу людини та громадянина.
76. Громадянське суспільство: поняття, проблеми.
77. Специфіка та різновиди феміністичної філософії.
78. Класична концепція статі.
79. Об'єкт і предмет філософії історії.
80. Філософія історії та історична наука.
81. Єдність і розмаїття всесвітньої історії.
82. Проблема суб'єкта історичного процесу.
83. Періодизація історії та її критерії.
84. Проблема спрямованості та сенсу історії.
85. Смысловий горизонт класичних визначень культури.
86. Типологія культур.
87. Культура і цивілізація: проблема співвідношення.
88. Традиція і новаторство у культурі.
89. Комунікативний зміст національних культур.
90. Поняття міжкультурної комунікації.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З КУРСУ:

Оцінка *«відмінно»* ставиться, якщо претендент повно і правильно відповідає на питання, виявляє розуміння завдань сучасного філософського знання, демонструє своє особисте ставлення до них, виявляє виражену суб'єктивну позицію, вільно оперує філософськими поняттями, демонструє вміння розглядати філософські проблеми в загальному контексті міждисциплінарних підходів, порівнювати і оцінювати різні наукові підходи, виділяти проблеми, виникаючі суперечності, перспективи. Виклад питання базується на сучасному знанні суті філософії, проблем її формування і розвитку, підкріплюється посиланнями на ключові роботи фахівців у цій галузі. Претендент виявляє знання історико-філософського процесу, ключових понять; розуміє закономірності і принципи розвитку сучасного наукового знання. Вільно веде діалог з членами комісії, користується сучасною філософською і науковою лексикою.

Оцінка *«добре»* ставиться, якщо претендент недостатньо глибоко і докладно представляє та оцінює різні підходи до даної проблеми. Для його відповіді

характерна недостатня інтеграція міждисциплінарних знань, при поясненні сучасних філософських проблем допускається деяка еkleктичність знань, неповнота аналізу і слабка аргументованість власної точки зору. Відповідь на питання білету базується на знанні сучасних концепцій, проте спостерігається деяка суперечність методолого-теоретичних позицій. Претендент проводить взаємозв'язки висловлюваного теоретичного матеріалу з галуззю свого наукового дослідження. Діалог із членами комісії під час відповіді на запитання носить науково-філософський характер, відповіді претендента обґрунтовані, мова грамотна, з використанням сучасної філософської і наукової лексики. У викладенні теоретичних положень є неістотні неточності і недоліки.

Оцінка *«задовільно»* ставиться, якщо претенденту важко розкривати окремі положення сучасної філософії, відповідних теорій і концепцій. Положення, що висувуються, декларуються, але недостатньо аргументуються, не розкривається суть відмінностей концептуальних підходів. Відповідь на питання не має чіткого теоретичного обґрунтування, носить переважно описовий характер. У викладі матеріалу допускаються істотні помилки, відповідь носить репродуктивний характер і не відображає особистого ставлення претендента до висловлюваного знання, відповідь побудована не логічно, для чого постійно вимагаються уточнюючі запитання екзаменаторів. Претендент відчуває труднощі під час відповіді на запитання членів комісії, підміняючи наукове обґрунтування проблем міркуванням практично-побутового плану, характерні неточності у використанні філософської і наукової термінології.

Оцінка *«незадовільно»* ставиться, якщо претендент не володіє знанням сучасної філософії, його думки є поверховими та слабо аргументованими. Відсутнє розуміння міждисциплінарних зв'язків. Відповідь на запитання не має теоретичного обґрунтування, розкривається не в повному обсязі, виклад є нелогічним. При відповіді претендент виявляє незнання та нерозуміння більшої частини матеріалу, передбаченого програмою кандидатського іспиту, допускає істотні помилки, претенденту важко в їх виправленні навіть у разі запитань-уточнень екзаменаторів. Наукове обґрунтування проблем підміняється міркуваннями життєвого плану, в мові переважає побутова лексика, спостерігаються значні неточності у використанні філософської і наукової термінології.